

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทและหน้าที่ของหัวหน้าภาควิชาพลศึกษา
ในวิทยาลัยครูทั่วประเทศ ในด้านต่าง ๆ คือ

1. ด้านคุณลักษณะของหัวหน้าภาควิชาพลศึกษา
2. งานด้านเตรียมการก่อนเปิดภาคเรียน
3. งานด้านนิเทศการสอนและปรับปรุงการสอนของครู อาจารย์ ในภาควิชา
4. งานด้านควบคุมดูแลการสอนของครู อาจารย์ในภาควิชา
5. งานด้านติดตามและประเมินผลงานของครู อาจารย์ในภาควิชา
6. งานด้านส่งเสริมประสิทธิภาพของครู อาจารย์ในภาควิชา
7. งานด้านส่งเสริมการเรียนของนักศึกษา
8. งานด้านวัดผลและประเมินผลการเรียนของนักเรียน
9. งานด้านติดต่อประสานงานและธุรการ
10. งานด้านสถานที่และอุปกรณ์
11. งานด้านบริหารบุคลากรทางวิชาการในภาควิชา
12. งานด้านฝึกสอนนักศึกษา

โดยผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังประชากร 3 กลุ่ม คือ อธิการ หัวหน้าภาควิชา
พลศึกษา และครู อาจารย์ในภาควิชาพลศึกษาในวิทยาลัยครูทั่วประเทศ ซึ่งได้รับแบบสอบถาม
ของอธิการคืนมา คิดเป็นร้อยละ 100 แบบสอบถามของหัวหน้าภาควิชาพลศึกษาได้รับคืนมา
คิดเป็นร้อยละ 100 และครู อาจารย์ในภาควิชาพลศึกษาได้รับคืนมา คิดเป็นร้อยละ 87.03

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ โดยคิดเป็นร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบน
มาตรฐาน และเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชากรทั้ง 3 กลุ่ม โดยใช้ค่าทางสถิติ "ที"
(t-test) และนำเสนอในรูปตารางและความเรียง

สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. อธิการ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย สมรส และมีอายุ 46 ปีขึ้นไป มีวุฒิระดับปริญญาเอกและปริญญาโท
2. หัวหน้าภาควิชา ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย สมรส และมีอายุระหว่าง 31-35 ปี มีวุฒิระดับปริญญาตรี
3. อาจารย์ในภาค ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย สมรส และมีอายุระหว่าง 31-35 ปี มีวุฒิระดับปริญญาโท
4. อธิการ หัวหน้าภาควิชา และอาจารย์ในภาคฯ โดยเฉลี่ยส่วนใหญ่มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า หัวหน้าภาควิชาพลศึกษาควรมีอายุระหว่าง 31-35 ปี
5. อธิการ หัวหน้าภาควิชา และอาจารย์ในภาคฯ โดยเฉลี่ยส่วนใหญ่มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า หัวหน้าภาควิชาพลศึกษาควรมีการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี
6. อธิการ หัวหน้าภาควิชา และอาจารย์ในภาคฯ โดยเฉลี่ยส่วนใหญ่มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า หัวหน้าภาควิชาพลศึกษาควรมีระยะเวลาทำการสอนมาก่อนเป็นหัวหน้าภาควิชา ระหว่าง 3-5 ปี
7. อธิการ หัวหน้าภาควิชา และอาจารย์ในภาคฯ มีความเห็นเกี่ยวกับลักษณะนิสัยของหัวหน้าภาควิชาพลศึกษา สอดคล้องกันคือ อยู่ในระดับมากและควรเป็นผู้มีเหตุผลและมีความรับผิดชอบอยู่ในระดับมากที่สุด มีความแตกต่างกันระหว่างอธิการและอาจารย์ในภาคฯ ในเรื่องมีความรับผิดชอบและเป็นผู้มีเหตุผล
8. อธิการ หัวหน้าภาควิชา และอาจารย์ในภาคฯ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะทางอารมณ์ของหัวหน้าภาควิชาพลศึกษา สอดคล้องกันคือ อยู่ในระดับมาก และควรเป็นผู้ที่มีอารมณ์มั่นคงหนักแน่นและเยือกเย็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีความแตกต่างกันระหว่างอธิการและอาจารย์ในภาคฯ ในเรื่องไวต่อความรู้สึก
9. อธิการ หัวหน้าภาควิชา และอาจารย์ในภาคฯ มีความคิดเห็นกันเกี่ยวกับความสามารถของหัวหน้าภาควิชาพลศึกษา สอดคล้องกันคือ อยู่ในระดับมากและเป็นผู้ที่มีความสามารถในด้านมนุษยสัมพันธ์ ความสามารถในการตัดสินใจและมีความสามารถในการควบคุมครูอาจารย์ในภาควิชาอยู่ในระดับมากที่สุด

10. อธิการ หัวหน้าภาควิชา และอาจารย์ในภาควิชา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะการทำงานของหัวหน้าภาควิชาพลศึกษา สอดคล้องกันคือ อยู่ในระดับมากและควรแจกจ่ายงานให้ทุกคนได้รับฝึกสอนและเปิดโอกาสและกระตุ้นให้ทุกคนได้ทำงานเต็มความสามารถอยู่ในระดับมากที่สุด

11. อธิการ หัวหน้าภาควิชา และอาจารย์ในภาควิชา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความประพฤติของหัวหน้าภาควิชาพลศึกษา สอดคล้องกันคือ อยู่ในระดับมากและควรเป็นผู้ที่มีความยุติธรรมและมีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์อยู่ในระดับมากที่สุด

12. อธิการ หัวหน้าภาควิชา และอาจารย์ในภาควิชา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของหัวหน้าภาควิชาพลศึกษา สอดคล้องกันคือ อยู่ในระดับมาก ควรมีลักษณะการเป็นผู้นำเป็นที่เชื่อถือของทุกคนอยู่ในระดับมากที่สุดและความมีอาวุโสในราชการอยู่ในระดับน้อย

13. ความคิดเห็นของอธิการ หัวหน้าภาควิชา และอาจารย์ในภาควิชา เกี่ยวกับงานเตรียมการก่อนเปิดภาคเรียน มีความสอดคล้องกันคือ เห็นว่าการปฏิบัติของหัวหน้าภาควิชา อยู่ในระดับมาก มีความแตกต่างกันระหว่างหัวหน้าภาควิชา และอาจารย์ในภาควิชา คือ เรื่องจัดประชุมครู อาจารย์ในภาควิชาเพื่อซักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายและแผนการปฏิบัติงานร่วมกันของภาควิชา

14. ความคิดเห็นของอธิการ หัวหน้าภาควิชา และอาจารย์ในภาควิชา เกี่ยวกับงานนิเทศการสอนและปรับปรุงการสอนของครู อาจารย์ในภาควิชา ส่วนใหญ่มีความสอดคล้องกันคือ เห็นว่าการปฏิบัติของหัวหน้าภาควิชา อยู่ในระดับมาก ยกเว้น จัดให้มีการเยี่ยมชั้นเรียนและสังเกตการสอนระหว่างครู อาจารย์ในภาควิชาและครู อาจารย์ระหว่างสถาบันเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเทคนิคในการสอน และเชิญศึกษานิเทศก์และวิทยากรจากหน่วยงานหรือสถาบันอื่น ๆ มาให้การอบรมหรือแนะนำเกี่ยวกับวิธีสอนแก่ครู อาจารย์ในภาควิชา ซึ่งความคิดเห็นของอาจารย์ในภาควิชา อยู่ในระดับน้อย มีความแตกต่างกันระหว่างหัวหน้าภาควิชา และอาจารย์ในภาควิชา คือ เรื่องชี้แจงครู อาจารย์ในภาควิชาเพื่อความเข้าใจเกี่ยวกับกฎเกณฑ์และระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอน และความแตกต่างระหว่างอธิการและอาจารย์ในภาควิชา คือ เรื่องแนะนำครู อาจารย์ในภาควิชาเกี่ยวกับแหล่งและการใช้หนังสือคู่มือแนะนำแนว

การสอน หนังสืออ่านประกอบ อุปกรณ์การสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรและจัดครู อาจารย์ ที่ชำนาญการสอนให้เป็นที่เลี้ยงคอยช่วยเหลือแนะแนวทางให้แก่ครู อาจารย์ที่ใหม่อย่างใกล้ชิด

15. ความคิดเห็นของอธิการ หัวหน้าภาควิชา และอาจารย์ในภาควิชา เกี่ยวกับงานควบคุมดูแลการสอนของครู อาจารย์ในภาควิชา ส่วนใหญ่มีความสอดคล้องกันคือ เห็นว่าการปฏิบัติของหัวหน้าภาควิชา อยู่ในระดับมาก ยกเว้นตรงส่วนที่การสอนของครู อาจารย์ในภาควิชา และจัดให้ครู อาจารย์ได้ทำบันทึกการสอนวิชาต่าง ๆ ที่หัวหน้าภาควิชา และอาจารย์ในภาควิชา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย มีความแตกต่างกันระหว่างอธิการ หัวหน้าภาควิชา และอาจารย์ในภาควิชา คือ เรื่องตรงส่วนที่การสอนของครู อาจารย์ในภาควิชา และจัดให้ครู อาจารย์ได้ทำบันทึกการสอนวิชาต่าง ๆ และความแตกต่างระหว่างอธิการและอาจารย์ในภาควิชา คือ เรื่องการจัดสอนพิเศษนอกเวลา เรียนเมื่อสอนไม่ทันตามหลักสูตร

16. ความคิดเห็นของอธิการ หัวหน้าภาควิชา และอาจารย์ในภาควิชา เกี่ยวกับงานติดตามประเมินผลงานของครู อาจารย์ในภาควิชา ส่วนใหญ่มีความสอดคล้องกันคือ เห็นว่าการปฏิบัติของหัวหน้าภาควิชา อยู่ในระดับมาก มีความแตกต่างกันระหว่างอธิการและอาจารย์ในภาควิชา คือให้ครู อาจารย์ในภาควิชา ร่วมกันประเมินผลและวินิจฉัยงานที่ผ่านมาในรอบปี ซึ่งแจ้งข้อบกพร่องและเสนอแนะการแก้ไขรวมทั้งวางแผนสำหรับปฏิบัติงานในปีต่อไป

17. ความคิดเห็นของอธิการ หัวหน้าภาควิชา และอาจารย์ในภาควิชา เกี่ยวกับงานส่งเสริมประสิทธิภาพของครู อาจารย์ในภาควิชา ส่วนใหญ่มีความสอดคล้องกันคือ เห็นว่าการปฏิบัติของหัวหน้าภาควิชา อยู่ในระดับมาก ยกเว้นการค้นคว้าวิจัยหรือนำผลการวิจัยใหม่ ๆ ที่มีประโยชน์ต่อการเรียนการสอนในภาควิชา มาเผยแพร่ให้แก่ครู อาจารย์ได้ทราบและลองปฏิบัติ ซึ่งหัวหน้าภาควิชา และอาจารย์ในภาควิชา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย มีความแตกต่างกันระหว่างอธิการและอาจารย์ในภาควิชา คือ เรื่องส่งเสริมให้ครู อาจารย์เข้าเป็นสมาชิกของสมาคมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอาชีพครู ค้นคว้าวิจัยหรือนำผลการวิจัยใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนในภาควิชา มาเผยแพร่ให้แก่ครู อาจารย์ได้ทราบและลองปฏิบัติ จัดทำเอกสารทางวิชาการเกี่ยวกับพลศึกษาเพื่อเผยแพร่ความรู้แก่นักศึกษาและประชาชน จัดหาและแนะนำแหล่งวิทยากรต่าง ๆ ให้ครู อาจารย์ได้ใช้ประโยชน์จากห้องสมุดอย่างเต็มที่ นอกจากนั้นมีความแตกต่าง

ระหว่างหัวหน้าภาควิชา และอาจารย์ในภาควิชา คือเรื่องส่งครู อาจารย์ไปอบรมสัมมนาเพื่อเพิ่มพูนความรู้และสร้างควมงอกงามให้แก่วิชาชีพ

18. ความคิดเห็นของอธิการ หัวหน้าภาควิชา และอาจารย์ในภาควิชา เกี่ยวกับงานส่งเสริมการเรียนของนักศึกษา มีความสอดคล้องกันคือ เห็นว่าการปฏิบัติของหัวหน้าภาควิชา อยู่ในระดับมาก มีความแตกต่างกันระหว่างอธิการและอาจารย์ในภาควิชา คือเรื่องเชิญวิทยากร ผู้ทรงคุณวุฒิมาบรรยาย อภิปราย สาธิตในเรื่องความรู้เกี่ยวกับวิชาพลศึกษาแก่ครู อาจารย์ และนักศึกษา ให้ความช่วยเหลือแก่นักศึกษาที่มีปัญหาทางการเรียนวิชาพลศึกษา เช่น จัดสอนนอกเวลาเพิ่มเติม จัดโปรแกรมบรรเทา และส่งเสริมให้กำลังใจแก่นักศึกษาที่มีผลการเรียนดี

19. ความคิดเห็นของอธิการ หัวหน้าภาควิชา และอาจารย์ในภาควิชา เกี่ยวกับงานวัดผล ประเมินผลการเรียนของนักศึกษา โดยส่วนใหญ่มีความสอดคล้องกันคือ เห็นว่าการปฏิบัติของหัวหน้าภาควิชา อยู่ในระดับมาก ยกเว้นเรื่องร่วมมือกับวิทยาลัยครูอื่น ๆ จัดทำข้อสอบวิชาพลศึกษาทุกวิชาตามหลักสูตร เพื่อไว้เป็นข้อสอบมาตรฐานเดียวกันและตรวจทานกระดาษคำตอบของนักศึกษาอีกครั้งหนึ่งหลังจากครู อาจารย์ประจำวิชาได้ตรวจสอบแล้ว หัวหน้าภาควิชา และอาจารย์ในภาควิชา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย และทำการวิเคราะห์และวิจัยข้อสอบของครู อาจารย์ในภาควิชา เพื่อให้ได้ข้อสอบที่ดีไว้ใช้ในโอกาสต่อไปและดูแลการรอกคะแนนและการรวมคะแนนของครู อาจารย์ในภาควิชา อาจารย์ในภาควิชา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย มีความแตกต่างกันระหว่างอธิการ หัวหน้าภาควิชา ในเรื่องให้คำปรึกษาแก่ครู อาจารย์ในภาควิชา เกี่ยวกับการออกข้อสอบ การตรวจกระดาษคำตอบของนักศึกษาอีกครั้งหนึ่งหลังจากครู อาจารย์ประจำวิชาได้ตรวจให้คะแนนแล้ว ร่วมมือกับวิทยาลัยครูอื่น ๆ จัดทำข้อสอบวิชาพลศึกษาทุกวิชาตามหลักสูตร เพื่อไว้เป็นข้อสอบมาตรฐานเดียวกัน ให้คำปรึกษาแก่ครู อาจารย์ในภาควิชา เกี่ยวกับการตัดสินผลการเรียนของนักศึกษาและติดตามผลการเรียนของนักศึกษาพร้อมทั้งวิเคราะห์ทำข้อบกพร่องเป็นรายวิชาเพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไข นอกจากนี้ยังมีความแตกต่างกันระหว่างอธิการและอาจารย์ในภาควิชาในเรื่องการติดตามผลการเรียนของนักศึกษาพร้อมทั้งวิเคราะห์ทำข้อบกพร่องเป็นรายวิชาเพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไข

ให้คำปรึกษาแก่ครู อาจารย์ในภาควิชาเกี่ยวกับการออกข้อสอบ ทำการวิเคราะห์และวิจัยข้อสอบของครู อาจารย์ในภาควิชา เพื่อให้ได้ข้อสอบที่ดีไว้ใช้ในโอกาสต่อไป ตรวจสอบกระดาษคำตอบของนักศึกษาอีกครั้งหนึ่งหลังจากครู อาจารย์ประจำวิชาได้ตรวจให้คะแนนแล้ว ร่วมมือกับวิทยาลัยครูอื่น ๆ จัดทำข้อสอบวิชาพลศึกษาทุกวิชาตามหลักสูตรเพื่อไว้เป็นข้อสอบมาตรฐานเดียวกัน ควบคุมดูแลการเก็บคะแนนและการตัดสินผลการเรียนของนักศึกษาที่อยู่ในความรับผิดชอบของครู อาจารย์ในภาควิชาให้เป็นไปตามระเบียบการวัดผลและดูแลการรอกคะแนนและการรวมคะแนนของครู อาจารย์ในภาควิชา

นอกจากนั้นยังมีความแตกต่างกันระหว่างหัวหน้าภาควิชา และอาจารย์ในภาควิชา คือ เรื่องการพิจารณาและปรับปรุงข้อสอบให้เหมาะสมก่อนนำไปใช้

20. ความคิดเห็นของอธิการ หัวหน้าภาควิชา และอาจารย์ในภาควิชา เกี่ยวกับงานติดต่อประสานงานและธุรการ ส่วนใหญ่มีความสอดคล้องกันคือเห็นว่าการปฏิบัติงานของหัวหน้าภาควิชา อยู่ในระดับมาก นอกจากความคิดเห็นระหว่างหัวหน้าภาควิชา และอาจารย์ในภาควิชา คือ เรื่องการประกันสุขภาพของนักศึกษา บัณฑิตนิเทศนักศึกษาที่เรียนจบหลักสูตร ทำระเบียบคิดตามการทำงานของนักศึกษาที่จบออกไปแล้วและการตรวจสอบสุขภาพนักศึกษาเป็นประจำทุกปี ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย มีความแตกต่างกันระหว่างอธิการและหัวหน้าภาควิชา คือ เรื่องการประกันสุขภาพของนักศึกษาและมีความแตกต่างกันระหว่างอธิการและอาจารย์ในภาควิชา คือ เรื่องการทำระเบียบคิดตามการทำงานของนักศึกษาที่จบออกไปแล้ว บัณฑิตนิเทศนักศึกษาที่เรียนจบหลักสูตร แนะนำแหล่งทำงานให้แก่นักศึกษาและการประกันสุขภาพของนักศึกษา

21. ความคิดเห็นของอธิการ หัวหน้าภาควิชา และอาจารย์ในภาควิชา เกี่ยวกับงานสถานที่และอุปกรณ์ มีความสอดคล้องกันคือ เห็นว่าการปฏิบัติงานของหัวหน้าภาควิชา อยู่ในระดับมาก มีความแตกต่างกันระหว่างอธิการและอาจารย์ในภาควิชา เกี่ยวกับเรื่องการให้คำปรึกษาแนะนำแก่ครู อาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับวิธีการใช้อุปกรณ์และสถานที่ นอกจากนั้นมีความแตกต่างกันระหว่างหัวหน้าภาควิชา และอาจารย์ในภาควิชา เกี่ยวกับเรื่องการแนะนำครู อาจารย์ให้รู้จักเลือกใช้อุปกรณ์ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับบทเรียนและได้ประโยชน์คุ้มค่า และให้ความสะดวกแก่ครู อาจารย์ในการใช้อุปกรณ์ที่มีอยู่และควบคุมการยืมอุปกรณ์ทุกชนิด

22. ความคิดเห็นของอธิการ หัวหน้าภาควิชา และอาจารย์ในภาควิชา เกี่ยวกับงานบริหารบุคลากรทางวิชาการในภาควิชาที่มีความสอดคล้องกันคือ เห็นว่าการปฏิบัติงานของหัวหน้าภาควิชา อยู่ในระดับมาก มีความแตกต่างกันระหว่างอธิการและอาจารย์ในภาควิชา คือ เรื่องการจัดทำระเบียบ สละสม ความสามารถความถนัดและประวัติของครู อาจารย์ในภาควิชา

23. ความคิดเห็นของอธิการ หัวหน้าภาควิชา และอาจารย์ในภาควิชา เกี่ยวกับงานฝึกสอนนักศึกษา มีความสอดคล้องกันคือ เห็นว่าการปฏิบัติงานของหัวหน้าภาควิชา อยู่ในระดับมากมีความแตกต่างกันระหว่างอธิการและหัวหน้าภาควิชา คือ เรื่องส่งเสริมครู อาจารย์อื่น ๆ ในภาควิชาช่วยเหลือและแนะแนวทางให้นักศึกษาฝึกสอนอย่างใกล้ชิด และความแตกต่างของอธิการกับอาจารย์ในภาควิชา คือ เรื่องส่งเสริมให้ครูอาจารย์อื่น ๆ ในภาควิชาช่วยเหลือและแนะแนวทางให้นักศึกษาฝึกสอนอย่างใกล้ชิด ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างครูอาจารย์ในภาควิชาด้วยกันเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดี ประชุมครูอาจารย์ในภาควิชาให้เข้าใจโครงการฝึกสอนและบทบาทของตนเกี่ยวกับการฝึกสอนของนักศึกษาและร่วมกับอาจารย์ในภาคของวิทยาลัยในการวางนโยบายเกี่ยวกับการฝึกสอน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลของประชากรทั้ง 3 กลุ่ม คือ อธิการ หัวหน้าภาควิชาพลศึกษาและอาจารย์ในภาควิชาพลศึกษา ปรากฏว่าในความคิดเห็นเรื่องคุณลักษณะของหัวหน้าภาควิชาพลศึกษาในค่านต่าง ๆ มีความสอดคล้องและอาจจะเพราะทุกคนมีประสบการณ์โดยตรงที่ผ่านมา ซึ่งได้มองเห็นและได้เปรียบเทียบหัวหน้าภาควิชา และความใกล้ชิด สามารถสรุปได้อย่างแน่นอนว่า หัวหน้าภาควิชา ควรจะมีคุณลักษณะอย่างนั้น ซึ่งดีเป็นความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของประชากรทั้ง 3 กลุ่ม จึงสามารถเชื่อถือนำมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติไม่ว่าในการคัดเลือกตัวหัวหน้าภาควิชา ไม่ว่าจะการเตรียมตัวเป็นหัวหน้าภาควิชา หรือการปรับปรุงคุณลักษณะของหัวหน้าภาควิชา เองเสียใหม่ให้สอดคล้องกับความเห็นของคนทั่วไป ซึ่งเห็นว่าเหมาะว่าควรที่จะนำไปปฏิบัติ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า

คุณลักษณะสำคัญของหัวหน้าภาควิชาพลศึกษา ควรีอายุระหว่าง 31-35 ปี มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี และควรมีระยะเวลาทำการสอนมาแล้ว 3-5 ปี ก่อนที่จะมาทำหน้าที่หัวหน้าภาควิชา เป็นผู้ที่มีเหตุผล มีความรับผิดชอบ มีอารมณ์มั่นคงหนักแน่นและเยือกเย็น มีมนุษยสัมพันธ์ มีความสามารถในการตัดสินใจและมีความสามารถในการควบคุมครู อาจารย์ในภาควิชา รู้จักแจกจ่ายงานให้ทุกคนได้รับนิชอบและเปิดโอกาสและกระตุ้นให้ทุกคนได้ทำงานอย่างเต็มความสามารถ เป็นผู้ที่มีความยุติธรรม เป็นที่เชื่อถือของทุกคน มีลักษณะการเป็นผู้นำ และเป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

เป็นความจริงอย่างยิ่งที่ครู อาจารย์ผู้ทำการสอนวิชาพลศึกษา มีความแตกต่างกับครู อาจารย์ที่สอนวิชาการอื่น ๆ ก็คือเรื่องของบุคลิกและอายุ คือ ครู อาจารย์พลศึกษาจะต้องเป็นคนหนุ่ม แข็งแรง มีสุขภาพอนามัยดี เพราะเป็นผู้ที่เห็นความสำคัญของการออกกำลังกาย โดยเล่นกีฬาเป็นประจำ และสอนนักเรียนนักศึกษาจึงต้องเป็นผู้ที่อยู่ในวัยหนุ่มแน่นแข็งแรง นอกจากนั้นในเรื่องของประสบการณ์ในการทำงานและระดับการศึกษาสูงจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้ที่ดำรงตำแหน่งหัวหน้าภาควิชา ในวิทยาลัยครู เพราะจะต้องทำการสอนนักศึกษาตั้งแต่ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นต้นจนถึงระดับปริญญาตรีทั้งวิชาพื้นฐานและวิชาเอกพลศึกษา นอกจากงานสอนหรือวิชาการแล้วหัวหน้าภาควิชา ยังต้องทำงานด้านบริหาร ด้านธุรการ และอื่น ๆ จึงจำเป็นจะต้องเป็นผู้ที่มีประสบการณ์และรับการศึกษาสูงพอสมควร

นอกจากนั้นคุณลักษณะสำคัญของหัวหน้าภาควิชาพลศึกษาทางด้านต่าง ๆ เช่น ด้านลักษณะนิสัย อารมณ์ การทำงาน ความสามารถ ความประพฤติ และคุณลักษณะทั่วไป ดังที่ได้สรุปมาในตอนต้นนั้นนับว่าทุกประการ ทุกความเห็น ทุกคุณสมบัติควรมีอยู่ในตัวผู้บริหารหรือผู้ที่เป็นหัวหน้าของคนอื่นไม่ใช่เฉพาะหัวหน้าภาควิชา เท่านั้น ดังเช่น กรมสามัญศึกษาได้เห็นความสำคัญของการมีตำแหน่งหัวหน้าวิชา กรมได้มีคำสั่งเกี่ยวกับวิธีแต่งตั้งหัวหน้าสายวิชา และรองหัวหน้าสายวิชา โดยกำหนดคุณสมบัติสรุปใจความได้ดังนี้

คุณสมบัติของหัวหน้าสายวิชาและรองหัวหน้าสายวิชา

1. เป็นผู้มีความยุติธรรมและมีขันติธรรม
2. เป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต สามารถปกครองผู้ร่วมงานได้
3. เป็นผู้มีความประพฤติดี เป็นตัวอย่างที่ดีทางระเบียบวินัย
4. เป็นผู้มีความรับผิดชอบต่องาน เต็มใจอุทิศเวลาเพื่อราชการและประโยชน์ส่วนรวม
5. เป็นผู้มีความแม่นยำในสายวิชานั้น ๆ หมั่นศึกษาค้นคว้าหาความรู้อยู่เสมอ และมีความคิดริเริ่มดี¹

กรมการฝึกหัดครูได้ออกคำสั่งที่ 61/2509 เรื่อง มอบอำนาจให้หัวหน้าสถานศึกษาแต่งตั้งหัวหน้าหมวดวิชา โดยถือปฏิบัติดังนี้

1. หลักเกณฑ์การแต่งตั้งหัวหน้าหมวดวิชา
  - 1.1 เป็นผู้ที่มีบุคลิกลักษณะดี เหมาะสมกับตำแหน่งหัวหน้าหมวดวิชานั้น ๆ
  - 1.2 มีเวลารับราชการไม่น้อยกว่า 5 ปี กำหนดเวลา 5 ปี ให้ลดลงเป็น 3 ปี สำหรับผู้ได้รับปริญญาหรือประกาศนียบัตรจากต่างประเทศที่เทียบเท่าปริญญา
  - 1.3 มีวุฒิปริญญาหรือเป็นผู้ที่มีความรู้และความชำนาญในการสอนหมวดวิชานั้น ๆ
  - 1.4 ต้องทำการสอนในหมวดวิชานั้น ๆ ไม่น้อยกว่าสัปดาห์ละ 8 ชั่วโมง ฯลฯ

---

¹ กระทรวงศึกษาธิการ , หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมวิสามัญศึกษา , คำสั่งกรมวิสามัญศึกษา ที่ วส.253/2509 "เรื่อง วิธีการแต่งตั้งหัวหน้าสายวิชาและรองหัวหน้าสายวิชา", 9 สิงหาคม 2509 . (อัครสำเนา).

2. คุณสมบัติของหัวหน้าหมวดวิชา
  - 2.1 เป็นผู้มีความรู้และความสามารถในหมวดวิชานั้น ๆ
  - 2.2 เป็นผู้มีความอาวุโสในราชการ
  - 2.3 เป็นผู้มีความคล่องตัวเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่หัวหน้าหมวดวิชานั้น ๆ
  - 2.4 เป็นที่เชื่อถือของบรรดาคณาจารย์¹

นอกจากนี้ เซสเตอร์ ไอ. บาร์นาร์ด , (Chester I. Barnard) ได้กล่าวว่า งานในหน้าที่ของหัวหน้าหมวดวิชานั้นนับเป็นงานที่อยู่นอกเหนือจากการสอนในชั้นเรียนปกติธรรมดา มีทั้งงานด้านวิชาการ งานบริหาร งานธุรการ และงานต่าง ๆ ที่เป็นงานย่อยละเอียดอีกมากมาย ดังนั้น หัวหน้าหมวดวิชาจึงจำเป็นต้องมีคุณสมบัติพิเศษมากกว่าผู้อื่น ๆ อีก เช่น

1. เป็นผู้มีความซื่อสัตย์และหนักแน่น
2. มีความสามารถในการตัดสินใจสูง
3. มีความสามารถในการจูงใจคนได้ดี
4. มีความรับผิดชอบ
5. มีความฉลาดไหวพริบ²

จะเห็นได้ว่าจากผลการวิเคราะห์ ความคิดเห็นของประชากรทั้ง 3 กลุ่มมีความสอดคล้องกันโดยความเห็นและความสำคัญโดยทั่วไป ซึ่งนับว่าเป็นความคิดเห็นที่เชื่อถือได้อย่างแน่นอน

---

¹ กระทรวงศึกษาธิการ, กรมการฝึกหัดครู, คำสั่งกรมการฝึกหัดครู ที่ ๘๓. 61/2509 "เรื่อง มอบอำนาจให้หัวหน้าสถานศึกษาแต่งตั้งหัวหน้าหมวดวิชา"

16 กุมภาพันธ์ 2509 . (อัครสำเนา)

² Chester I. Barnard, Organization and Management (Cambridge, Mass., Harvard University Press, 1962), pp. 92-102.

2. ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลในเรื่องเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของหัวหน้าภาควิชาพลศึกษา ปรากฏว่า ความคิดเห็นของประชากรทั้ง 3 กลุ่ม มีความเห็นสอดคล้องกันเป็นส่วนใหญ่ คือ มีความเห็นว่าการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของหัวหน้าภาควิชา อยู่ในระดับมาก

ในส่วนความแตกต่างของความคิดเห็นระหว่างอธิการและอาจารย์ในภาควิชา ค่อนข้างจะมีมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความแตกต่างกันในความใกล้ชิดกับหัวหน้าภาควิชา ต่างกันในเรื่องแนวความคิด ประสบการณ์ และอาจแตกต่างกันตามวัยวุฒิ คุณวุฒิอีกด้วย ซึ่งในหลายเรื่องอธิการมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก แต่อาจารย์ในภาควิชา อยู่ในระดับน้อย ซึ่งความคิดเห็นของอาจารย์ในภาควิชา น่าจะเชื่อถือได้มากกว่าความคิดเห็นของอธิการ ถ้าพิจารณาว่าความน่าเชื่อถือควรจะกับความจริงที่หัวหน้าภาควิชา ได้ปฏิบัติ และเหตุผลที่น่าจะเชื่อถือความคิดเห็นของอาจารย์ในภาควิชา มากกว่าก็คือ อาจารย์ในภาควิชา ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นสอดคล้องกับหัวหน้าภาควิชา

ในส่วนผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นระหว่างหัวหน้าภาควิชา และอาจารย์ในภาควิชา ส่วนใหญ่มีความสอดคล้องกัน ทั้งนี้ เพราะความใกล้ชิดในเรื่องการทำงานร่วมกัน และความใกล้ชิดเป็นส่วนตัว

ถึงอย่างไรก็ตามสรุปได้ว่าผลของการวิเคราะห์ข้อมูลมีความเชื่อถือได้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของหัวหน้าภาควิชา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า

2.1 งานเตรียมการก่อนเปิดภาคเรียน หัวหน้าภาควิชาควรร่วมมือกับครูอาจารย์ในภาควิชาประชุมจัดวางแผนงาน ชักชวนความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายและแผนการปฏิบัติงาน ศึกษารายละเอียดของหลักสูตร เลือกหนังสือประกอบการเรียนการสอน จัดทำตารางสอน วิเคราะห์เนื้อหาวิชา จัดพิจารณาผู้สอน ร่างโครงการสอน จัดทำงบประมาณ อุปกรณ์ ความสะดวก สถานที่ และจัดทำโครงการสนับสนุนการเรียนการสอนของภาควิชา ทั้งนี้เพื่อเป็นปฏิทินการปฏิบัติงานของภาควิชา ให้ครู อาจารย์ในภาควิชา รับรู้และรับผิดชอบเป็นเจ้าของงานร่วมกันและเสนอผู้บริหารระดับสูงที่เกี่ยวข้อง เช่น ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายกิจการนักศึกษา

ในส่วนองงานเตรียมการก่อนเปิดภาคเรียนนั้น ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของประชากรทั้ง 3 กลุ่ม ปรากฏว่ามีความคิดเห็นสอดคล้องกันในระดับมาก จึงเป็นที่เชื่อถือได้ว่าหัวหน้าภาควิชา ได้ทำการปฏิบัติงานนั้นจริง และจากความเป็นจริงงานเตรียมการก่อนเปิดภาคเรียนนั้นหัวหน้าภาควิชา จะต้องดำเนินการทุกอย่างดังกล่าวมา และอีกประการหนึ่งที่ภาควิชาพลศึกษาในวิทยาลัยครูประสมมาเสมอก็คือ งานบริการเรื่องของกิจกรรมกีฬาทั้งนักศึกษา ทั้งชุมชน และหน่วยงานราชการภายนอก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องกิจกรรม อุปกรณ์ สถานที่ ตลอดจนการดำเนินการจัดการแข่งขัน มักจะต้องได้รับให้เป็นผู้รับผิดชอบเสมอ เช่น งานแข่งขันกีฬาภายใน กีฬาระหว่างสถาบัน งานกีฬาอาจารย์ซึ่งมีฝ่ายกิจกรรมนักศึกษารับผิดชอบอยู่แล้ว แต่ภาควิชาจะต้องช่วยเหลืออีกแรงหนึ่งอย่างเต็มที่ นอกจากนั้นงานกีฬานักเรียนประจำปีของจังหวัด งานคัดเลือกนักกีฬาตัวแทนจังหวัด คัดเลือกตัวแทนเขตและกีฬาเขตทางจังหวัดมักจะมอบให้ภาควิชาพลศึกษา ในวิทยาลัยครูในจังหวัดนั้น ๆ เป็นผู้ดำเนินการแทบทุกอย่าง ซึ่งทางภาควิชาเห็นว่าเป็นงานที่เป็นโครงการประจำ และเป็นห้องทดลองเพิ่มประสบการณ์ตรงให้กับนักศึกษาวิชาเอกพลศึกษา และเป็นงานที่ทางภาควิชาจะได้อุปกรณ์เครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ มาใช้ในภาควิชาต่อไป หลังจากเสร็จสิ้นการดำเนินการดังกล่าวแล้ว

ฉะนั้น งานของภาควิชาพลศึกษาจึงเพิ่มมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่และจำเป็นต้องมีงานที่จะต้องมีการเตรียมการก่อนในทุกภาคเรียนหรือก่อนที่จะถึงฤดูกาลกิจกรรมดังกล่าว

2.2 งานนิเทศการสอนและปรับปรุงการสอนของครูอาจารย์ในภาควิชา หัวหน้าภาควิชา ควรชี้แจงครู อาจารย์ในภาควิชาเกี่ยวกับระเบียบกฎเกณฑ์ ข้อบังคับ ความมุ่งหมายของหลักสูตร วิธีสอน วิธีกาารวัดผล แนะนำแหล่งวิทยากร การใช้นั่งสื่อประกอบการเรียนการสอน การใช้ประโยชน์จากห้องสมุด จัดหาแนะนำสถานที่ อุปกรณ์ และเครื่องอำนวยความสะดวกอื่น ๆ จัดพี่เลี้ยงให้ครู อาจารย์ที่เข้าใหม่เป็นผู้นำเทคโนโลยีทางการศึกษาใหม่ ๆ มาใช้ทั้งหมดดังกล่าวเป็นความคิดเห็นที่หัวหน้าภาควิชาควรจะต้องปฏิบัติมาก ส่วนในเรื่องของการเยี่ยมชั้นเรียน และสังเกตการสอนของครู อาจารย์ในภาควิชา รวมทั้งเชิญศึกษานิเทศก์จากหน่วยงานหรือสถาบันอื่นมาให้การอบรมแก่ครู อาจารย์ในภาควิชาจะมี

ความเห็นอยู่ในระดับน้อย ระหว่างหัวหน้าภาควิชา และอาจารย์ในภาควิชา โดยเฉพาะอาจารย์ในภาควิชา มีความแตกต่างกันมากกับกลุ่มอื่น คงจะเป็นเพราะเกรงกลัวจะเป็นการจัดผิด เป็นเรื่องที่น่าอับอาย ไม่ได้ไว้เกียรติกัน อันนี้เป็นความรู้สึกโดยทั่ว ๆ ไป ได้รับมอบหมายหน้าที่แล้วต้องปล่อยให้ทำและเขาจะทำดีที่สุดตามความเห็นของเขา ส่วนในเรื่องการเชิญศึกษานิเทศก์มาให้การอบรมนั้นความเป็นจริงแล้วไม่เคยทำกัน ส่วนใหญ่ก็เห็นว่าศึกษานิเทศก์ก็ระดับเดียวกัน ส่วนที่ทำการก็คือการเชิญผู้ที่มีความสามารถทางด้านกีฬาต่าง ๆ ผู้ให้การอบรม ฝึกสอน เช่น การอบรมผู้ตัดสิน อบรมโค้ช จะเป็นโครงการที่จัดให้นักศึกษาเป็นการเสริมการเรียนการสอนและเพิ่มความรู้ ประสบการณ์แก่นักศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องในวันนั้น ครูอาจารย์ในภาควิชา ก็จะสังเกตการณ์และจดจำนำวิธีการที่ดีไปใช้ต่อไปอีกด้วย แต่ไม่ใช่เชิญมาอบรมครู อาจารย์เป็นการแอบซ่อนรับมา จากผู้ที่เห็นว่ามีความสามารถแต่ละด้านสูง และเป็นที่ยอมรับเลื่อมใส

โดยความจริงแล้ว ถ้าทุกคนมีจิตใจกว้างการสังเกตการสอน การเยี่ยมชมชั้นเรียน หรือการอบรม น่าจะมีผลดีถ้าเราได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนแนวความคิดกัน สามารถนำไปปรับปรุงตนเองได้เป็นอย่างดี ตนเองย่อมไม่รู้จักพร่องของตนเอง ความสามารถและความก้าวหน้าจึงมีน้อย และเป็นผลกระทบถึงนักเรียน นักศึกษาค้นคว้า การสังเกตการสอนในชั้นเรียนนั้นมีคุณประโยชน์มากดังที่ บริกส์ (Briggs) ได้กล่าวว่าประโยชน์ของการสังเกตการสอนมีดังนี้ คือ

1. การสังเกตการสอนในชั้นเรียนก็เพื่อจะเรียนรู้ว่าการสอนของอาจารย์ในภาควิชานั้นมีประสิทธิภาพเพียงใด ดำเนินการสอนอย่างไร เพื่อใช้เป็นมาตรฐานในการนิเทศการสอน
2. เพื่อสำรวจบุคลิกภาพของอาจารย์ผู้สอนแต่ละคนว่าเป็นอย่างไร มีความสามารถและความถนัดในด้านไหน เพื่อช่วยให้ครูแต่ละคนได้ก้าวหน้าไปตามความสามารถของแต่ละคน
3. เพื่อดูความต้องการของผู้สอนแต่ละคน แล้วนำความต้องการนั้นมาพิจารณาให้ความช่วยเหลือ

4. เป็นสิ่งหนึ่งที่ชักจูงให้ครูได้แสดงความสามารถของตนได้อย่างเต็มที่ เป็นการแก้ไขการขาดความรับผิดชอบของครูบางคน และยังเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี
5. เพื่อหาข้อมูลบางอย่างและใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการนิเทศและเพื่อดูความต้องการและสนองตอบความต้องการของครูและนักเรียน
6. เพื่อกล่าวคำแนะนำของหัวหน้าภาคนั้น ครูผู้สอนสามารถนำไปใช้ได้ประโยชน์เพียงใด และมีข้อบกพร่องควรแก้ไขอย่างไร
7. เพื่อทราบถึงความต้องการของครู และใช้เป็นแนวทางในการจัดโครงการได้อย่างถูกต้อง
8. เพื่อให้ครูได้เข้าใจในโครงการของผู้นิเทศได้อย่างถูกต้อง
9. เพื่อช่วยให้งานดำเนินไปอย่างเรียบร้อยโดยมีจุดมุ่งหมายในการทำงานร่วมกัน
10. เพื่อศึกษาว่ามีสิ่งใดบ้างที่จะช่วยการสอนของครูให้ดีขึ้น
11. เพื่อช่วยเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถของผู้นิเทศเองให้มีประสบการณ์ใหม่ และแปลกอยู่เสมอ¹

2.3 งานควบคุมดูแลการสอนของครู อาจารย์ในภาควิชา หัวหน้าภาควิชา ควรจัดให้มีการประชุมสัมมนาเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนของภาควิชาเป็นระยะเพื่อแก้ไขปัญหาให้ครู อาจารย์ได้วางโครงการสอนไว้ล่วงหน้า หาเทคนิควิธีสอนใหม่ ๆ ที่เหมาะสมมาใช้ จัดให้ครู อาจารย์เข้าสอนตามเวลา และเข้าสอนแทนในกรณี ลาป่วย-ขาด จัดให้มีการสอนพิเศษ ถ้าสอนไม่ทันตามเนื้อหาของหลักสูตร และให้คำปรึกษาแก่ครู อาจารย์ ในด้านการสอนและอื่น ๆ ทั้งหมดเป็นความเห็นของประชากรทั้ง 3 กลุ่ม อยู่ในระดับมาก ฉะนั้น จึงเชื่อว่าหัวหน้าภาควิชา ควรจะปฏิบัติงานด้านดังกล่าวเพื่อให้เกิดผลดีต่อภาควิชา

---

¹Thomas H. Briggs, and Joseph Justman, Improving Instruction through Supervision. (New York : Macmillan Co., 1954) pp. 5-22.

นอกจากนั้นความคิดเห็นที่อยู่ในระดับน้อย ก็คือหัวหน้าภาควิชา และอาจารย์ในภาควิชา เห็นว่าไม่ควรตรวจบันทึกการสอนของครูอาจารย์ในภาควิชาและไม่ต้องให้ครู อาจารย์ต้องจัดทำบันทึกการสอนวิชาต่าง ๆ

จากผลของการวิเคราะห์จะเห็นว่า หัวหน้าภาควิชา และอาจารย์ในภาควิชา มองไม่เห็นความสำคัญของการบันทึกการสอน ซึ่งโดยความเป็นจริงแล้ว ครู อาจารย์พลศึกษามักไม่ค่อยทำบันทึกการสอนโดยเฉพาะท่านที่สอนกีฬา สอนทักษะ ถือว่าตนเองมีความชำนาญแล้ว สอนมานานแล้วในส่วนของภาคทฤษฎีก็เลยขาดไปด้วยในเรื่องของการบันทึกการสอนส่วนใหญ่ก็เพียงการค้นคว้า โน้ต ไร่แล้วก็นำมาประกอบการสอน ไม่ได้บันทึกอย่างมีกิจลักษณะซึ่งเมื่อเป็นอย่างนี้อาจเกิดปัญหาการสอนไม่ทันตามเนื้อหาวิชาตามหลักสูตรได้เพราะไม่ได้แบ่งชั้นตอนแบ่งเนื้อหาวิชา และไม่ได้กำหนดคาบ กำหนดสัปดาห์ ลงไปให้แน่ชัด ทำให้การสอนขาดประสิทธิภาพลงไป ทำให้งานด้านควบคุมดูแลการสอนขาดความสำคัญลง ซึ่งความจริงแล้วงานด้านนี้มีความสำคัญมาก ดังที่ ประกอบ ระกิติ ได้กล่าวไว้ว่า "ชบวนการทั้งหลายที่จะอำนวยความสะดวกการบริหารงานด้านวิชาการไปสู่ความสำเร็จและบรรลุเป้าหมายปลายทางอย่างมีประสิทธิภาพนอกเหนือไปจากการจัดให้มีการวางแผนงานทางด้านการวิจัย วิทยุและรอบคอบ การประสานงานและการติดตามผลงานแล้วยังมีองค์ประกอบที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะขาดเสียไม่ได้ นั่นคือ การควบคุมงานด้านการสอนของครู อาจารย์แต่ละสถาบันนั่นเอง"¹

¹ ประกอบ ระกิติ , "การควบคุมการสอนของอาจารย์ในสถาบันฝึกหัดครู"
ศูนย์ศึกษา 12 มิถุนายน 2508 : 25 .

2.4 งานติดตามและประเมินผลงานของครู อาจารย์ในภาควิชา หัวหน้าภาควิชา ควรร่วมมือกับครู อาจารย์ในภาควิชา ประเมินผลงานในรอบปีและวางแผนในการปฏิบัติงาน ในปีต่อไป ศึกษาการปฏิบัติงานของครู อาจารย์ในภาควิชา สังเกตประสิทธิภาพและความ สม่่าเสมอในการปฏิบัติงาน ติดตามผลการประชุม อบรม สัมมนา หลังจากส่งครู อาจารย์ ไปรับการประชุม อบรม สัมมนามาแล้ว แนะนำให้ครู อาจารย์ในภาควิชา ประเมินผลงาน ด้วยตนเอง และจัดให้มีการประชุมอย่างสม่ำเสมอเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อปรับปรุง แก้ไขการปฏิบัติงานของภาควิชาให้ดีขึ้น

งานในค่านี้นับว่ามีความสำคัญมาก ซึ่งหัวหน้าภาควิชา จะต้องนำไปปฏิบัติให้ เกิดผลดีต่อภาควิชา และถือเป็นขั้นตอนหนึ่งของกรวางแผนงานบริหาร ดังที่ สุชาติ ประชากุล ไก่กล่าวว่ "ในขบวนการวางแผนงานนั้นจะต้องมีการปฏิบัติเป็น 3 ชั้น คือ ชั้นกำหนดแผน ชั้นการใช้แผนหรือบริหารงานตามแผน และชั้นประเมินผลจะขาดอย่างหนึ่ง อย่างใดเสียไม่ได้"¹

2.5 งานส่งเสริมประสิทธิภาพของครู อาจารย์ในภาควิชา หัวหน้าภาควิชา ควรจะเอาใจใส่ หาทางส่งเสริมความก้าวหน้าในอาชีพแก่ครู อาจารย์ในภาควิชา เป็นต้น ว่าส่งไปอบรม ประชุม สัมมนา ศึกษาต่อหรือดูงานทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ จัด หาแหล่งวิทยากร จัดทำเอกสาร ตำราเผยแพร่ จัดกิจกรรมพิเศษให้ครู อาจารย์ในภาควิชา เพิ่มประสบการณ์ให้แก่ตนเอง ส่งเสริมให้เข้าเป็นสมาชิก สมาคมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับครู และแสวงหาวิจัยการทดลองใหม่ ๆ มาใช้

สำหรับงานค่านี้นี้ หัวหน้าภาควิชา จะต้องเป็นผู้ที่หูตากว้างไกล ใฝ่แสวงหาข่าว ข้อมูลต่าง ๆ เพื่อแจ้งและสนับสนุนให้ครู อาจารย์ในภาควิชา มีโอกาสได้เพิ่มพูนวุฒิ

¹สุชาติ ประชากุล , หลักการบริหารงานแผนใหม่ (พระนคร : โรงพิมพ์ แพรวพิทยา , 2512), หน้า 91.

ประสบการณ์ เพื่อเป็นกำลังให้ภาควิชาในโอกาสต่อไป นอกจากนั้นในสถาบันชั้นสูงต่างก็สนับสนุนการค้นคว้าวิจัย ฉะนั้นงานใหม่ ๆ วิทยาการใหม่ ๆ เทคโนโลยีใหม่ ๆ เกิดขึ้นเสมอ หัวหน้าภาควิชา จะต้องแสวงหามาใช้ มาทดลองใช้ เผยแพร่ในภาควิชาเพื่อประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของภาควิชามากยิ่งขึ้น ซึ่งที่จริงแล้วงานนี้หัวหน้าภาควิชา มักไม่สนใจหรืออาจจะไม่มีเวลาสนใจหรือไม่มีความรู้ เข้าใจในเรื่องของการวิจัย จึงอาจเป็นเหตุให้ภาควิชามีความล้าหลัง

2.6 งานส่งเสริมการเรียนของนักศึกษา หัวหน้าภาควิชา ควรจะสนับสนุนให้นักศึกษาได้จัดตั้งชุมนุมพลศึกษา หรือชุมนุมอื่นที่เกี่ยวข้องและเปิดโอกาสให้นักศึกษาเป็นผู้ดำเนินการ รวมทั้งสนับสนุนให้เข้าร่วมกิจกรรม ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยเป็นการเพิ่มประสบการณ์ เชิญวิทยากรมาให้การอบรม สาธิต แนะนำแหล่งวิชาการ มีโอกาสแข่งขันกันทั้งด้านความรู้และด้านกีฬา มีการศึกษากันให้กำลังใจและช่วยเหลือเมื่อมีปัญหาด้านการเรียนและให้มีความศรัทธาต่ออาชีพ ในสิ่งเหล่านี้ทางภาควิชาพลศึกษาส่วนใหญ่ได้กระทำอย่างครบถ้วน เป็นเรื่องที่ว่าหัวหน้าภาควิชา จะต้องคำนึงถึงและนำไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลดีต่อนักศึกษา

อีกประการหนึ่งที่หัวหน้าภาควิชา จะต้องสร้างให้เกิดกับนักศึกษาก็คือเรื่องของความรับผิดชอบ เรื่องของคุณธรรม การที่นักศึกษาเข้ามาสู่สถาบันมิใช่แต่จะรับเอาแต่ความรู้ทางวิชาการอย่างเฉยๆ เขาจะต้องเป็นผู้ที่นำเอาความรู้ที่ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมอย่างแท้จริง เพราะฉะนั้นทางภาควิชาจะต้องหาวิธีการให้นักศึกษาเป็นคนที่รับผิดชอบต่องาน รับผิดชอบต่อตนเองและสังคม และเป็นผู้ที่มีคุณธรรมสูง

2.7 งานวัดผล ประเมินผลการเรียนของนักศึกษา หัวหน้าภาควิชา ควรแนะนำส่งเสริมให้ครู อาจารย์ในภาควิชาใช้เกณฑ์การออกข้อสอบที่ถูกต้อง ก่อนออกข้อสอบแต่ละวิชาให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการออกข้อสอบ ปรับปรุงข้อสอบและความคุมการพิมพ์ข้อสอบให้คำปรึกษาแก่ครู อาจารย์ในภาควิชา เกี่ยวกับการตัดสินผลการเรียนของนักศึกษา ควบคุมดูแลการเก็บคะแนนการตัดสินผลการเรียนและติดตามผลการเรียนของนักศึกษาแล้วนำมาวิเคราะห์หาข้อบกพร่องและแก้ไขปรับปรุงต่อไป ทั้งหมดดังกล่าวเป็นความเห็นที่อยู่ในระดับ

มากแสดงว่าในเรื่องของการวัดผล ประเมินผล การตัดสินผลการเรียน การออกข้อสอบ ทุกฝ่ายให้อำนาจ ให้ความเชื่อถือแก่หัวหน้าภาควิชา อีกประการอาจจะเป็นไปได้ครูอาจารย์ในภาควิชาอาจจะยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การออกข้อสอบ ตลอดจนลำดับขั้นตอนของการวัดผล ประเมินผล ฉะนั้น เป็นเรื่องที่ว่าหัวหน้าภาควิชา น่าจะหันมาสนใจเป็นอย่างมาก

สำหรับความเห็นของหัวหน้าภาควิชา และอาจารย์ในภาควิชา อยู่ในระดับน้อย เกี่ยวกับการวิเคราะห์และวิจัยข้อสอบ รวมมือกับวิทยาลัยครูอื่น ๆ จัดทำข้อสอบมาตรฐานเดียวกัน คู่มือการกรอกให้คะแนน ผลการรวมคะแนนและตรวจทานกระดาษคำตอบของนักศึกษาอีกครั้งหนึ่งหลังจากอาจารย์ประจำวิชาได้ตรวจและให้คะแนนไปแล้ว

เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว อาจารย์ในภาควิชา จะมีความคิดเห็นส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อย ซึ่งอาจจะเพราะบางกรณีหัวหน้าภาควิชา ไม่มีการปฏิบัติ และหัวหน้าภาควิชา อาจจะให้สิทธิเชื่อถือแก่ครู อาจารย์ทุกคนในภาควิชา ให้ทุกคนมีสิทธิเต็มที่ในการให้คะแนนและตัดสินผลการเรียนของนักศึกษา ส่วนตัวหัวหน้าภาควิชา เพียงแต่มาตรวจดูความถูกต้องตามหลักเกณฑ์ ตรวจดูความบกพร่อง หลงลืม แล้วก็เซ็นชื่อเสนอต่อฝ่ายวิชาการต่อไป

ในกรณีการตรวจกระดาษคำตอบ การตรวจเรื่องผลการตัดสินผลการเรียนของนักศึกษานั้น โดยความเป็นจริงวิทยาลัยให้สิทธิเต็มที่แก่อาจารย์ผู้สอน ในการตัดสินผลการเรียนแต่จะต้องอยู่ในหลักการ หลักเกณฑ์เดียวกัน ถือความถูกต้องยุติธรรมเป็นสำคัญ เรื่องการออกข้อสอบการตรวจข้อสอบจึงมักจะไม่มี การปฏิบัติ ซึ่งถ้าหัวหน้าภาควิชา และอาจารย์ในภาควิชา มาร่วมกันทำการวิเคราะห์หามาตรฐานของข้อสอบก่อนก็จะดีไม่น้อย เป็นเรื่องที่เหมาะสมอย่างยิ่ง เพื่อจะได้นักศึกษาที่จบออกไปได้มาตรฐาน ตามจุดประสงค์ของหลักสูตร จึงเห็นว่าน่าจะมีการปฏิบัติกันอย่างจริงจัง นอกเสียจากผู้สอนสอนอย่างไม่ได้มาตรฐาน สอนไม่ครบ ไม่ถูกต้องตามวิธีการ ก็ยอมจะหาความมีมาตรฐานของข้อสอบได้ยากหรือยาก แม้กระทั่งการที่จะออกข้อสอบให้ได้เพียงพอสมควรความตั้งใจ

การร่วมมือกับวิทยาลัยครูอื่น ๆ ในการจัดทำข้อทดสอบวิชาพลศึกษาทุกวิชาตามหลักสูตร เพื่อให้เป็นข้อทดสอบมาตรฐานเดียวกัน เป็นเรื่องปฏิบัติได้ยาก เนื้อหาไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ไม่มีหนังสือประกอบการเรียนการสอนอย่างเพียงพอ ก็ยากที่จะมานั่งปฏิบัติกรร่วมกันเพื่อให้ได้แบบทดสอบที่มีมาตรฐานสูง อาจจะเป็นผลร้ายต่อนักศึกษาก็ได้ ถ้าออกข้อสอบโดยนักศึกษาไม่สามารถหาคำตอบได้เพราะเนื้อหาเหล่านั้นครู อาจารย์ไม่ได้สอน แต่ถึงอย่างไรก็เป็นงานที่ควรทำ ถ้าทุกอย่างเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของวิทยาลัยครู อย่างน้อยก็เป็นกลุ่มเสียก่อนที่จะเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั้งประเทศ

2.8 งานติดต่อประสานงานและธุรการ หัวหน้าภาควิชา จะต้องเป็นฝ่ายบริการ ฝ่ายประสาน ให้ความสะดวกให้คุณแก่ครู อาจารย์ในภาควิชา ทุกกรณี ทั้งการติดต่อผู้บริหาร ระดับสูง ระดับรองทุกฝ่าย แม้กระทั่งกับภายนอกวิทยาลัย ถ้าเป็นเรื่องที่สนับสนุนส่งเสริมการทำงานของภาควิชาของวิทยาลัย ของครู อาจารย์ในภาควิชา หัวหน้าภาควิชา จะต้องมีความกระตือรือร้น จะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการติดต่อประสานงาน นอกจากจะเป็นการให้การดำเนินงานของภาควิชาก้าวหน้าแล้วยังเป็นการให้กำลังใจแก่ครู อาจารย์ในภาควิชาอีกด้วย

เรื่องการติดต่อประสานงานและธุรการ หัวหน้าภาควิชา จะต้องมีการปฏิบัติโดยสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดผลดีแก่วิทยาลัย ภาควิชา และครู อาจารย์ในภาควิชา และถือเป็นการสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของงานอื่น ๆ ดังที่ สมพงษ์ เกษมสิน ได้เสนอแนะความสำคัญของการติดต่อประสานงานและธุรการไว้ว่า "การติดต่อสื่อสารนั้นมีความมุ่งหมายก็เพื่อให้การดำเนินงานสำเร็จตามแผนงานและเป็นการชักจูงให้ปฏิบัติตามแผน"¹ ซึ่งจะเกิดผลตามจุดมุ่งหมายก็ต้องจัดให้เป็นการติดต่อสองทาง (Two-way Communication)

¹ สมพงษ์ เกษมสิน , การบริหาร (พระนคร : โรงพิมพ์พัฒนาการพิมพ์, 2513) . หน้า 372

หมายถึง ผู้รับข่าวสารแล้วมีการตอบสนอง (Response) และมีการป้อนกลับ (Feed back) มายังผู้ส่งข่าว

นอกจากงานประสานประโยชน์ให้แก่วิทยาลัย ภาควิชาฯ และครู อาจารย์ในภาควิชาฯ แล้ว หัวหน้าภาควิชาฯ จะต้องคำนึงถึงนักศึกษาด้วย จากการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่าความเห็นของหัวหน้าภาควิชาฯ และอาจารย์ในภาควิชาฯ อยู่ในระดับน้อย ในเรื่องการตรวจสุขภาพนักศึกษาเป็นประจำทุกปี การประกันสุขภาพของนักศึกษา การปัจฉิมนิเทศนักศึกษาที่เรียนจบหลักสูตร และทำระเบียบติดตามการทำงานของนักศึกษา แสดงว่าหัวหน้าภาควิชาฯ การปฏิบัติงานดังกล่าวหรือหัวหน้าภาควิชาฯ และครู อาจารย์ในภาควิชาฯ มองไม่เห็นว่ามี ความสำคัญจริง ๆ แล้วในเรื่องของสุขภาพของนักศึกษานับว่าเป็นเรื่องสำคัญ ถึงแม้นักศึกษาส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่แข็งแรงก็ตามแต่อุบัติเหตุจากการ เล่นกีฬาอย่างมั่วจะเกิดขึ้นได้ ตามความเป็นจริงตามวิทยาลัยครูทั่วไปก็ละเลยมองไม่เห็นความสำคัญนอกจากเมื่อมีเหตุการณ์ หัวหน้าภาควิชาฯ หรืออาจารย์ในภาควิชาฯ ก็กังวลสนใจเป็นเหตุระให้ก็ยังเป็นการใช้ใ้ตายังอยู่ใน ระยะเวลาปฏิบัติราชการ

ส่วนในเรื่องปัจฉิมนิเทศนักศึกษที่จบหลักสูตรนั้น ภาควิชาฯ ก็ทำกันอยู่แต่ไม่ใหญ่โตอะไร เป็นเรื่องของวิทยาลัยมากกว่า ทางภาควิชาฯ ก็มีส่วนอาลัยอาวรณ์กันตามความรู้สึกแต่จริง ๆ แล้วทางภาควิชาฯ ควรเตรียมการล่วงหน้าเพื่อการนี้เช่น แนะนำแหล่งการทำงาน การศึกษาต่อ และให้แจ้งสถานที่ทำงานไปยังภาควิชาฯ เมื่อได้ทำงานเป็นแหล่งเรียบร้อยแล้ว น่าจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมในภายหน้าได้ถ้ามีเรื่องจะต้องพูดคุยกัน

2.9 งานสถานที่และอุปกรณ์ หัวหน้าภาควิชาฯ ควรจะประชุมครู อาจารย์ในภาควิชาฯ เพื่อพิจารณาจัดทำโครงการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ ควบคุมการดำเนินการจัดซื้อ การใช้การเก็บรักษา การยืม การทำบัญชีการซ่อมแซม บันทึกการใช้ ศึกษาอุปกรณ์ใหม่ ๆ ในท้องตลาด ส่งเสริมให้ครู อาจารย์ผลิตอุปกรณ์ขึ้นใช้ประกอบการเรียนการสอนเอง แนะนำให้รู้จักใช้อุปกรณ์อย่างเหมาะสมและคุ้มค่า ให้ความสะดวกในการใช้อุปกรณ์

สิ่งต่าง ๆ ดังกล่าว ภาควิชาจะต้องดำเนินการเพื่อให้ได้ เพื่อให้มี เพื่อความ
บรรลุเป้าหมายของการเรียนการสอน นอกจากจะใช้อย่างเหมาะสมคุ้มค่าแล้วยังต้องดูแล
รักษา ซ่อมแซมเพื่อให้ใช้ได้ต่อไป อุปกรณ์ต่าง ๆ ปัจจุบันมีราคาสูงมาก ถ้ารู้จักใช้ เก็บ
รักษาและซ่อมแซมก็จะได้ประโยชน์แก่ภาควิชามาก ดัง นีโคลาส เบนเนต กล่าวเกี่ยวกับ
การใช้วัสดุอุปกรณ์โดยยืดยาดกว่า "ในขณะที่ยังไม่สามารถหาอุปกรณ์ใหม่ ๆ ที่ต้องการได้
ก็สมควรอย่างยิ่งที่จะให้การดูแลรักษา ซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่เดิมให้อยู่ในสภาพที่ใช้การ
ได้คือและอำนวยประโยชน์ให้มากที่สุด" ¹ เกี่ยวกับงานด้านนี้นั้นว่ามีความสำคัญต่อการสอน
พลศึกษามากที่สุด ดังที่ วรศักดิ์ เพียรชอบ ได้กล่าวไว้ว่า "การสอนพลศึกษาที่จะได้
ผลดีนั้น นอกจากจะมีเวลาเพียงพอและมีความสามารถในการสอนก็แล้วจะต้องมีสถานที่และ
อุปกรณ์ในการสอนอย่างเพียงพอ" ²

2.10 งานบริหารบุคลากรทางวิชาการในภาควิชา หัวหน้าภาควิชา ควรจะ
เปิดโอกาสให้ครู อาจารย์ในภาควิชา เสนอความคิดเห็นเพื่อปรับปรุงงานด้านวิชาการ แต่งตั้ง
อาจารย์ฝ่ายวิชาการของภาควิชารับผิดชอบในเรื่องวิชาการของภาควิชา วางระเบียบในการ
ปฏิบัติงานด้านวิชาการเพื่อความรวดเร็วและเรียบร้อย ส่งเสริมความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์
แบ่งงานมอบอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบโดยตรงให้แต่ละคนตามความเหมาะสมเพื่อให้
เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน จัดระเบียบวินัยการเรียนการสอน ยกย่อง เสนอความ

¹ นีโคลาส เบนเนต "การอภิปรายความคิดใหม่และเทคโนโลยีใหม่ที่มี
อิทธิพลต่อการศึกษา, ดร.นาค คัททวิรุพท์ แปล, โฉมหน้าใหม่ของการศึกษาไทย
(พระนคร : โรงพิมพ์พิเนส, 2517), หน้า 196-198.

² วรศักดิ์ เพียรชอบ, หลักและวิธีสอนพลศึกษาชั้นมัธยมศึกษา
(พระนคร : อุดมศึกษา, 2513), หน้า 25.

คือความชอบ พิจารณาจัดสวัสดิการอื่น ๆ ให้แก่ครู อาจารย์ในภาคฯ สนับสนุนให้ร่วมประชุม
อบรมสัมมนาเกี่ยวกับงานในความรับผิดชอบของหัวหน้าภาควิชาและจัดทำระเบียบนระสม
ความสามารถความถนัด และประวัติของครู อาจารย์ในภาควิชา

ทั้งนี้ ประชากรทุกกลุ่มมีความเห็นสอดคล้องกันในระดับมากกว่า หัวหน้าภาควิชา
จะต้องมีการปฏิบัติ ซึ่งทุกประการได้มีการปฏิบัติกันอยู่แล้ว เพราะเป็นหน้าที่ของหัวหน้าภาควิชา
ที่จะต้องปฏิบัติ

2.11 งานฝึกสอนนักศึกษา หัวหน้าภาควิชา จะต้องมีการประชุมทำความเข้าใจ
เข้าใจโครงการฝึกสอนของนักศึกษา พิจารณาเลือกอาจารย์ที่เหมาะสมขึ้นเป็นอาจารย์-
นิเทศก์ในภาควิชา ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับอาจารย์นิเทศก์ ร่วมกับ
ฝ่ายนิเทศก์ของวิทยาลัยวางนโยบายเกี่ยวกับการฝึกสอน จัดอาจารย์พี่เลี้ยงแนะนำและ
นิเทศน์นักศึกษาฝึกสอนจัดสถานที่ฝึกสอนให้นักศึกษาตามความเหมาะสม ส่งเสริมให้ครู
อาจารย์ในภาคฯ ช่วยเหลือแนะนำแนวทางให้แก่นักศึกษาฝึกสอนอย่างใกล้ชิด ติดตามการ
ปฏิบัติงานของอาจารย์นิเทศก์ของภาควิชา จัดปฐมนิเทศน์นักศึกษาก่อนออกฝึกสอน และจัด
ให้มีการประชุมสัมมนาระหว่างอาจารย์และนักศึกษาฝึกสอนเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น
เพื่อปรับปรุงงานค้ำฝึกสอนต่อไป

สำหรับงานฝึกสอนนักศึกษานั้น ประชากรทั้ง 3 กลุ่มมีความเห็นสอดคล้องกันว่า
หัวหน้าภาควิชา ควรจะมีการปฏิบัติ แต่ในส่วนใหญ่แล้วงานต่าง ๆ มักจะขึ้นอยู่กับฝ่ายนิเทศก์
ของวิทยาลัย ภาควิชาจะมีบทบาทในเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้คือ การปฐมนิเทศน์นักศึกษาภายใน
ภาควิชา ซึ่งก็ไม่มีมีการจัดเตรียมอะไรยุ่งยาก อีกอย่างก็คือการจัดอาจารย์นิเทศก์วิชา
พลศึกษาของภาควิชาฯ จะคัดเลือกผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการสอนพลศึกษา ทั้งนี้ มักจะขอ
เสียงสนับสนุนในที่ประชุมภาควิชาฯ และพิจารณาความเหมาะสมของนักศึกษา นอกจากนั้นการ
จัดโรงเรียนให้นักศึกษาฝึกสอน ทางฝ่ายนิเทศก์จะแจ้งโรงเรียนว่ามีจำนวนกี่โรงเรียน
ระดับใดบ้าง อยู่ที่ใดบ้าง แล้วทางภาควิชาและอาจารย์ที่ปรึกษาที่ร่วมมือกันพิจารณาจัด
นักศึกษาที่เหมาะสมกับโรงเรียนที่จะไปฝึกสอน

ส่วนการปรึกษาเรื่องราวต่าง ๆ นั้น นักศึกษาจะเข้าหาอาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์ฝ่ายนิเทศของวิทยาลัย

งานฝึกสอนนักศึกษาจะได้ผลบรรลุเป้าหมายขึ้นอยู่กับฝ่ายนิเทศกับภาควิชาพลศึกษา คือ เรื่องของนโยบายการฝึกสอน ภาควิชาต้องมีส่วนร่วม นอกจากนั้นการทำหน้าที่อย่างจริงจังของอาจารย์นิเทศของภาควิชามีส่วนสำคัญอย่างมาก อย่างไรก็ตามทัศนคติของทุกคนจะต้องคอยสอดส่องให้ความสนใจทั้งอาจารย์นิเทศและนักศึกษาฝึกสอนจึงจะได้ผลสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอเสนอแนะ

การคัดเลือกผู้ที่จะดำรงตำแหน่งหัวหน้าภาควิชาพลศึกษา และการดำรงสถานภาพของหัวหน้าภาควิชาพลศึกษาควรคำนึงถึงเหตุผลต่อไปนี้ คือ

1. ควรเป็นผู้ที่มีอายุระหว่าง 31-35 ปี มีประสบการณ์ในการสอนอย่างน้อย 5-3 ปี และมีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี

2. ควรเป็นผู้ที่มีเหตุผล มีความรับผิดชอบสูง มีความยุติธรรม เป็นที่เชื่อถือของทุกคน มีลักษณะการเป็นผู้นำ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีอารมณ์มั่นคงหนักแน่นเยือกเย็น มีความสามารถในการตัดสินใจ รู้จักแจกจ่ายงาน รู้จักกระตุ้นให้ทุกคนทำงานอย่างเต็มความสามารถ และมีความสามารถในการควบคุมครู อาจารย์ในภาควิชา

3. ควรปฏิบัติตนให้เป็นไปตามคุณลักษณะของหัวหน้าภาควิชา ให้ครบถ้วนและจะต้องมีการปฏิบัติงานตามบทบาทและหน้าที่ของหัวหน้าภาควิชา ในด้านต่าง ๆ ให้ครบถ้วนสิ่งใดที่ปฏิบัติมากก็ให้ปฏิบัติต่อไปให้มากที่สุด ในสิ่งใดที่ปฏิบัติน้อยก็ให้ปฏิบัติให้มากที่สุด ทั้งนี้เพื่อความดำรงไว้ซึ่งสถานภาพของหัวหน้าภาควิชา และจะส่งผลให้เกิดความบรรลุผลในการปฏิบัติงานในหน้าที่ของหัวหน้าภาควิชาพลศึกษาต่อไปยิ่งขึ้น

ขอเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

ควรมีการศึกษาถึงบทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารทางการศึกษาในสถาบันการศึกษาอื่น ๆ